

Informationsklass: K1

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Per Eckemark
Generaldirektör

DATUM

DIARIENUMMER

2025-08-29

SVK Dnr 2025/2947

Remiss av SOU 2025:47, Spänning i tillvaron - hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Yttrande

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) lämnar följande synpunkter på betänkandet *Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?* (SOU 2025:47).

Sammanfattning

Svenska kraftnät stöder de flesta av utredningens förslag kring systemansvar, värdering av systemnyttor och balansansvar men anser att flera av dessa behöver utvecklas innan de genomförs. Det handlar framförallt om att motverka risken för otydlighet och tolkningssvårigheter i nationell lagstiftning, samt att säkerställa att den är förenlig med både befintlig och kommande EU-rätt.

Svenska kraftnät är positivt till författningsförslagen för harmonisering av terminologin i europeisk och nationell rätt kopplad till system- och balansansvar, men anser att vissa av förslagen kräver förtydliganden och ändringar i annan lagstiftning. Vidare bedöms några förslag vara överflödiga, bland annat till följd av kommande EU-lagstiftning. Då en del föreslagna begrepp och definitioner har kopplingar till andra förslag i

betänkandet är det viktigt att dessa hanteras samordnat. Exempelvis anser Svenska kraftnät att utredningens förslag om förtydligande av prövning av lämplighet att bedriva nätverksamhet och ett uppdrag om nätkoncession för ledningar under 220 kilovolt har ett viktigt samband med den föreslagna definitionen av *transport av el för någon annans räkning*.

Svenska kraftnät är överlag positivt till förslagen om tydliggörande av ansvarsfördelning mellan systemansvariga för överföringssystem och borttagande av systemansvarig myndighet. Svenska kraftnät anser dock att utredningens förslag för att justera relevanta bestämmelser så att de enbart träffar systemansvariga för överföringssystem som driver överföringsnät är otillräckliga. Vidare anser Svenska kraftnät, i motsats till utredningen, att det är nödvändigt att Svenska kraftnäts uppgifter enligt 11§ (tidigare 4§) i förordningen med instruktion för Svenska kraftnät regleras i lag eftersom Svenska kraftnät i dagsläget saknar befogenheter att uppfylla dessa uppgifter.

Svenska kraftnät avstyrker utredningens förslag att införa ett krav på gemensamt fastställande av rutiner för samarbete mellan systemansvariga då ett sådant krav väntas ingå i den kommande kommissionsförordningen om efterfrågefleksibilitet. Vidare avstyrks förslaget om ett krav på avtal som reglerar frågor om driftsäkerheten i överförings- och regionnäten eftersom ett sådant avtal inte bör reglera krav som följer av EU-rätten. Svenska kraftnät anser att förslaget kan införas ifall det bland annat justeras så att avtalet tydligt avgränsas till att reglera frågor kring driftsäkerhet som inte regleras i EU-rätten.

Gällande genomförande av EU-rätten delar Svenska kraftnät utredningens bedömning att Regeringskansliet bör utreda dels Svenska kraftnäts förslag att det tydliggörs att krav, metoder och villkor som följer av EU-rätten är legalt bindande för alla berörda parter, dels att systemansvariga för överföringssystem ska utarbeta nationella bestämmelser som kompletterar ellagen och EU-rätten.

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens förslag att upphäva det nationella driftsäkerhetsmålet och anser det lämpligt att uppföljningen av driftsäkerheten sker genom årlig redovisning av driftsäkerhetsindikatorer med utgångspunkt från kraven i artikel 15 i SO¹. Svenska kraftnät bedömer att det i dagsläget inte är motiverat att ge ekonomisk ersättning till anläggningsägare som levererar mekanisk rotationsenergi under perioder då FFR aktiveras på det sätt utredningen föreslår. Svenska kraftnät instämmer i att internalisering av externa effekter kan bidra till ett mer samhällsekonomiskt effektivt utfall. I det specifika fallet bedömer dock

¹ Kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem.

Svenska kraftnät att en ersättning för rotationsenergi på det sätt som utredningen föreslår inte skulle ge tillräckliga ekonomiska incitament vare sig för att påverka kortsiktig anpassning av produktionen eller investeringsbeslut. Samtidigt skulle införandet medföra en relativt hög administrativ kostnad, vilket skulle leda till att resurser behöver omprioriteras från andra åtgärder. Det saknas också förutsättningar för ett gemensamt nordisk införande av en sådan ersättning.

Svenska kraftnät bedömer att utredningens hantering av elberedskap, beredskap och totalförsvar är bristfällig. Svenska kraftnät ställer sig positivt till förslaget att tillsätta en statlig utredning med syfte att tydliggöra ansvarsförhållanden för elberedskap men delar inte beskrivningen av vad en sådan utredning bör omfatta. Svenska kraftnät delar inte heller utredningens bedömning angående att nuvarande ersättningsmodell för lokal och regional ö-drift och dess finansiering bör ses över men instämmer i att det behövs ett tydligare regelverk för lokal och regional ö-drift och en mer preciserad ansvarsfördelning.

Svenska kraftnät bedömer att en strategisk reserv är ändamålsenlig för att säkerställa resurstillräckligheten på kort sikt. Däremot anser Svenska kraftnät att det inte är möjligt att säga att en strategisk reserv kommer vara ändamålsenlig under hela den kommande tioårsperioden eftersom osäkerheten i utvecklingen av elanvändningen är betydande. Om behovet av tillkommande kapacitet blir så omfattande att en marknadsomfattande mekanism skulle vara effektivare finns en risk att den inte kan implementeras i tid för att hantera tillräcklighetsproblemet.

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens förslag om nätagifter och villkorade avtal. Med anledning av Svenska kraftnät's pågående arbete inom området bör det föreslagna uppdraget om villkorade avtal genomföras i samarbete med Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät's synpunkter

Nedan följer en redovisning av Svenska kraftnät's synpunkter på, för Svenska kraftnät, relevanta förslag och bedömningar.

Kap 4 Riskhantering och riskdelning

Riskhantering på den nordiska finansiella elmarknaden

Svenska kraftnät delar utredningens bedömningar i betänkandets avsnitt 4.3. För att säkerställa den finansiella elmarknadens stabilitet och funktion bedömer Svenska kraftnät att ett tydligare, mer strukturerat och samordnat

ansvarstagande kring den finansiella elmarknaden från svenska och nordiska myndigheter är nödvändigt.

Svenska kraftnät anser därför att det bör inrättas ett samverkansråd med deltagande från Svenska kraftnät, Finansinspektionen, Riksbanken och Energimarknadsinspektionen. Rådets syfte bör vara att samla och analysera information samt identifiera och föreslå åtgärder som stärker den finansiella elmarknadens likviditet, förbättrar dess struktur och ökar transparensen.

Vidare vill Svenska kraftnät bistå regeringen i översynen av FCA² för att bland annat föra fram erfarenheterna av den nordiska modellen med Systempris- och EPAD-kontrakt samt Svenska kraftnäts auktioner av EPAD-kontrakt. Mot bakgrund av Sveriges positiva erfarenheter delar Svenska kraftnät utredningens bedömning att Sverige bör ta ett större ansvar i arbetet på EU-nivå med att utveckla välfungerande och marknadsbaserade lösningar för prissäkring.

Svenska kraftnät vill också uppmärksamma att clearinghusens marginalsäkerhetskrav i olika grad låser likvida medel för systemansvariga för överföringssystem som tillämpar marknadsvårdande åtgärder, som exempelvis Svenska kraftnäts auktioner av EPAD-kontrakt. Genom att låsa likviditet krävs, allt annat lika, lån för investeringar i elnätet. Mot denna bakgrund anser Svenska kraftnät att det bör utredas om denna typ av verksamhet kan undantas från de marginalsäkerhetskrav som regleras av EMIR³.

Subventioner för att möjliggöra investeringar i ny elproduktion

Svenska kraftnät instämmer i utredningens bedömning att det kan vara motiverat med subventioner när marknaden inte förmår skapa förutsättningar för samhällsekonomiskt effektiva investeringar. Dock bör det noga beaktas vilken nivå av statlig inblandning som är motiverad. Stödssystem för enskilda kraftslag riskerar tränga undan investeringar i andra billigare kraftslag till följd av en snedvriden och oviss framtida konkurrenssituation.

Om ett statligt stöd i form av dubbelriktade differenskontrakt ska införas för havsbaserad vindkraft ser Svenska kraftnät positivt på ett auktionsbaserat förfarande för att möjliggöra en styrning av investeringar till geografiska områden med bättre förutsättningar för anslutning till elnätet och där de

² Kommissionens förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregler.

bidrar med större nytta för elsystemet. Vidare kräver utformningen av kontrakten noggranna överväganden. Bland annat bör det säkerställas att kontrakten ger incitament för produktionsanläggningar att svara på marknadssignaler för att minska risken för negativ marknadspåverkan och ineffektiva investeringar.

Kap 5 Systemansvar

Nya definitioner i ellagen

Svenska kraftnät tillstyrker i huvudsak att de begrepp införs i ellagen som föreslås i betänkandets avsnitt 5.2.4 och tillhörande författningsförslag. Svenska kraftnät har dock följande invändningar och kommentarer avseende de föreslagna definitionerna.

Svenska kraftnät tillstyrker införandet av begreppet *transport*, som ersättning för nuvarande begreppet *överföring*. Svenska kraftnät vill framhålla att det är viktigt att ändringen inte endast genomförs i ellagen utan även i annan lagstiftning, såsom elsäkerhetslagstiftningen och elberedskapslagen. Om inte övriga lagar ändras finns risk för att ansvaret för elberedskap och elsäkerhet får en felaktig avgränsning och blir svårtolkat.

Svenska kraftnät avstyrker införandet av definitionen *transport av el för någon annans räkning* i dess föreslagna utformning eftersom det medför risk för otydlighet och det saknas nödvändiga kompletterande regelförändringar. Svenska kraftnät är i och för sig positiv till förslaget såsom det beskrivs på sida 304 i betänkandet där det bland annat framgår att förslaget avser koncessionshavare med endast en ansluten kund och inte är avsett att omfatta anslutningsledningar som ägs av en systemansvarig. Svenska kraftnät bedömer att det är otydligt om författningsförslaget fullt ut återspeglar den beskrivningen.

Enligt Svenska kraftnät är det vid en läsning av den föreslagna definitionen av *transport av el för någon annans räkning* tillsammans med definitionen av *nätverksamhet* inte tillräckligt tydligt att regelverket ska tolkas så att en anslutningsledning genom vilken en systemansvarig (t.ex. en regionnäsägare) ansluter en koncernintern kund till sitt nät kommer att ingå i den systemansvariges nätverksamhet. Denna oklarhet kan i sin tur få följder för hur andra bestämmelser i ellagen tolkas och tillämpas, såsom 2 kap. 33 § om omprövning, 3 kap. 12 § om tillåten verksamhet, 3 kap. 16 § om nätutvecklingsplaner, bestämmelserna i 3 kap. om redovisning och revision samt 5 kap. om intäktsreglering. För att Svenska kraftnät ska kunna tillstyrka den föreslagna definitionen av *transport av el för någon annans räkning* behöver det därför förtydligas att undantaget från

nätverksamhet är begränsat till att endast avse koncessionsinnehavare som endast har anslutna koncerninterna kunder.

Svenska kraftnät bedömer vidare att den föreslagna definitionen av *transport av el för någon annans räkning* endast bör genomföras tillsammans med följande författningsändringar:

- > kompletterande regelförändringar som säkerställer att koncessioner som huvudregel ges till företag som bedriver nätverksamhet,
- > en mekanism för återkallelse av koncession eller ett beslut att en ledning ska övertas av ett nätföretag för det fall att (i) en ledning med koncession, som inte ingår i nätverksamhet, behövs för att bygga ut nätet, eller (ii) koncessionsinnehavaren, efter anslutning av en anläggning, inte uppfyller de krav som ställs på ett nätföretag, och
- > ett förtydligande av förslagens betydelse för förordning (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857) (IKN) och de begrepp som används i dag.

Gällande skälen för författningsändringarna hänvisar Svenska kraftnät till sitt svar på remissen av SOU 2024:89 (KN2024/02514). Svenska kraftnät delar inte utredningens bedömning att det är tillräckligt att Energimarknadsinspektionen först efter införandet av förslaget utreder frågan om ledningar under 220 kV i första hand ska beviljas en systemansvarig för distributionssystem.

Utöver ovanstående är Svenska kraftnäts uppfattning att utredningens förslag också syftar till att hantera en problematik kring kravställning på anslutande anläggningar. Svenska kraftnät anser att det är angeläget att denna problematik hanteras och att följande åtgärder därför bör utredas.

- > Att införa bestämmelser med stöd i artikel 7.9 RfG⁴ och 6.9 DCC⁵ som innebär att Svenska kraftnät blir ansvarigt för att fastställa de krav som är av betydelse för driftsäkerheten i transmissionsnätet även i de fall kraven ska fastställas av en berörd systemansvarig som inte är en systemansvarig för överföringssystem.
- > Att införa kompletterande nationell reglering gällande kravställning mot vissa större förbrukare som inte omfattas av begreppet betydande nätanvändare i enlighet med artikel 2 i SO med anledning av den svenska nätstrukturen men som är av betydelse för drift av elsystemet.

⁴ Kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer.

⁵ Kommissionens förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare.

Svenska kraftnät avstyrker den föreslagna definitionen av *systemansvar* då den bedöms vara överflödig, ha ett oklart syfte och medföra otydlighet i regelverket. Begreppet *systemansvar* förekommer endast på tre platser i författningsförslaget; en gång när begreppet definieras, i rubriken till kapitel 3 samt i bestämmelsen 5 kap. 1 § om intäktsram. Begreppet saknar en koppling till andra definitioner i förslaget, det finns till exempel ingen koppling i förslaget mellan begreppet *systemansvar* och begreppet *systemansvarig*. Enligt Svenska kraftnät framstår det som onödigt att definiera ett begrepp som endast förekommer i en rubrik och i en enskild bestämmelse, särskilt när bestämmelsen i fråga upprepar definitionen.

Svenska kraftnät bedömer vidare att utredningens föreslagna definition av *systemansvar* riskerar att skapa otydlighet då begreppet avser ansvar och skyldigheter som följer av att bedriva nätverksamhet samtidigt som den enligt utredningen också avses inkludera "sådant som inte direkt ingår i nätverksamheten" (se s.20 i betänkandet). Svenska kraftnät instämmer i att ansvaret en *systemansvarig* har enligt EU-rätten inbegriper mer än det som följer av att bedriva nätverksamhet, till exempel Svenska kraftnäts ansvar att beräkna och tilldela överföringskapacitet till elmarknaden. Svenska kraftnät bedömer emellertid att den föreslagna definitionen inte tydligt återspeglar detta. Om begreppet *systemansvar* ska införas i ellagen är det mer ändamålsenligt att begreppet knyts till det ansvar och de skyldigheter som följer av rollerna *systemansvarig* för överföringssystem och *systemansvarig* för distributionssystem.

Svenska kraftnät tillstyrker införandet av begreppet *systemansvarig för överföringssystem*. Svenska kraftnät är positivt till att begreppet transmissionsnätsföretag i den nuvarande ellagen ersätts med begreppet *systemansvarig för överföringssystem* och att begreppet föreslås omfatta både Svenska kraftnät och Baltic Cable. Svenska kraftnät avstyrker emellertid utredningens förslag att ersätta *den systemansvariga myndigheten* med *den systemansvariga för överföringssystem* i sådana bestämmelser som idag är tillämpliga endast på den *systemansvariga myndigheten*, eftersom förslaget i dessa delar medför otydligheter gällande ansvarsfördelningen mellan Svenska kraftnät och andra *systemansvariga* för överföringssystem. Med hänsyn till att utredningens föreslagna definition av *systemansvarig för överföringssystem* ska omfatta även andra aktörer än Svenska kraftnät bedömer myndigheten att det är viktigt att bestämmelser som endast tar sikte på Svenska kraftnät ändras så att dessa riktas till *en systemansvarig för överföringssystem som innehar ett överföringsnät*. Följaktligen anser Svenska kraftnät att det är väsentligt att nedan ändringar görs i utredningens förslag.

- > Förslagen till 3 kap. 64-66, 68 §§ ellagen (motsvarande nuvarande 8 kap. 2-3 samt 5 §§) om möjlighet att beordra behöver ändras så att

bestämmelserna endast gäller en systemansvarig för överföringssystem som innehåller ett överföringsnät. Detta eftersom ändringen avser att ersätta "systemansvarig myndighet".

- > Förslagen till 8 kap. 2-3, 6, 8, 10-11, 17, 22-23 §§ ellagen (motsvarande nuvarande 8 kap. 14-15, 26, 28, 30-32, 37, 41-42 §§) angående avtal om balansansvar behöver ändras så att bestämmelserna endast gäller en systemansvarig för överföringssystem som innehåller ett överföringsnät. Detta eftersom ändringen avser att ersätta "systemansvarig myndighet".

Svenska kraftnät avstyrker utredningens förslag till definition av *sammanlänkning för överföring* i dess nuvarande utformning med följande kommentarer. Enligt artikel 2.1 elmarknadsförordningen⁶ definieras en sammanlänkning som en överföringsledning som passerar eller sträcker sig över en gräns mellan medlemsstater och som kopplar samman medlemsstaternas nationella överföringssystem. Svenska kraftnät innehåller sammanlänkningsleder enligt elmarknadsförordningens definition. Utredningens förslag till definition är däremot inte avsedd att omfatta Svenska kraftnäts sammanlänkningsleder utan enbart sammanlänkningsleder som inte ingår i ett överföringsnät, vilket idag endast är den sammanlänkning som innehålls av Baltic Cable.

I syfte att motverka begreppsförvirring anser Svenska kraftnät att utredningens förslag bör justeras för att tydligare åtskilja det från begreppet sammanlänkning i elmarknadsförordningen. Förslagsvis skulle begreppet *sammanlänkning för överföring* kunna justeras till *enskild sammanlänkning för överföring* eller liknande för att tydliggöra att begreppet tar sikte på en enskild ledning som inte ingår i ett överföringsnät.

Svenska kraftnät vill också påpeka att det i nuläget finns svårigheter att förutse de långsiktiga konsekvenserna av ett införande av begreppet *sammanlänkning för överföring* i ellagen eftersom utredningen också föreslår att definitionen av en utlandsförbindelse och frågan om vem som i första hand bör beviljas nätkoncession för ledningar om minst 220 kilovolt ska utredas vidare. Detta innebär enligt Svenska kraftnäts bedömning att det inte kan uteslutas att det i framtiden kan tillkomma fler sammanlänkningsleder för överföring enligt förslagens definition.

Svenska kraftnät tillstyrker de föreslagna definitionerna av *systemansvarig*, *systemansvarig för distributionssystem*, *överföringsnät*, *överföringssystem*, *överföring*, *regionnät* och *distribution*.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (omarbetning).

Systemansvarig för överföringssystem

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens förslag att systemansvariga för överföringssystem med en sammanlänkning för överföring och som har certifierats enligt elmarknadsdirektivet⁷ i ett annat land undantas från dels de svenska åtskillnadsreglerna i 3 kap. 30–36 §§ ellagen (1997:857), dels krav på certifiering enligt 2 kap. 1 § lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el. Svenska kraftnät tillstyrker också förslaget att fördelning av röstvärden och kostnadsdelning avseende Sveriges deltagande i europeiska samarbeten relaterat till frågor om systemansvariga för överföringssystem endast ska involvera systemansvariga för överföringssystem som är certifierade i Sverige enligt lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el.

Svenska kraftnät är positivt till utredningens förslag att justera relevanta bestämmelser i ellagen med tillhörande förordningar så de endast träffar en systemansvarig för överföringssystem som driver ett överföringsnät. Som Svenska kraftnät konstaterat ovan behöver dock sådana nödvändiga justeringar göras i fler författningsförslag.

Svenska kraftnät tillstyrker förslaget att regeringen bemyndigas att utse en systemansvarig för överföringssystem med ansvar att fullgöra de skyldigheter som följer av kommissionsförordningarna och som berör funktioner som en systemansvarig för överföringssystem med endast en sammanlänkning saknar, men anser att förslaget bör justeras så det framgår att regeringen *ska* och inte enbart *får* utse en sådan.

Svenska kraftnät tillstyrker också förslaget att Energimarknadsinspektionen ges i uppgift att fatta beslut om ansvarsfördelning enligt kommissionsförordningarna mellan systemansvariga för överföringssystem och fördelningen av kostnader hänförliga till ansvarsfördelningen. Svenska kraftnät vill samtidigt uppmärksamma att det behöver säkerställas att det inte uppstår otydligheter kring den kostnadsfördelning förslaget gäller och den kostnadsdelning avseende Sveriges deltagande i europeiska samarbeten som endast ska involvera systemansvariga för överföringssystem som är certifierade i Sverige enligt lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el.

Svenska kraftnät vill också framhålla att det är osäkert om det ovannämnda förslaget medför att Svenska kraftnät även i fortsättningen kan få kostnadstäckning för sådana tjänster kring balansering och avräkning som Svenska kraftnät utför åt Baltic Cable, då förslaget enbart tar sikte på

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (omarbetning).

kostnader som härrör från berörda kommissionsförordningar. Svenska kraftnät anser att det kan finnas ett behov av ytterligare kostnadsdelning utifrån ellagen. I sammanhanget vill Svenska kraftnät också påpeka att det kan uppstå en statsstödsproblematik om Svenska kraftnät utför tjänster åt Baltic Cable utan tillbörlig ersättning. Svenska kraftnät ser gärna att förslaget preciseras ytterligare för att säkerställa att Svenska kraftnät får nödvändig kostnadstäckning för sina tjänster.

Svenska kraftnät tillstyrker förslaget om borttagande av rollen systemansvarig myndighet. Som nämnts ovan bedömer Svenska kraftnät dock att det är viktigt att bestämmelser som idag tar sikte på den systemansvariga myndigheten ändras på ett sådant sätt att det blir tydligt att dessa avser specifikt Svenska kraftnät, i egenskap av "en systemansvarig för överföringssystem som innehar ett överföringsnät", enligt utredningens föreslagna terminologi.

Angående förslaget om utökning av kravet på samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning för alla ledningar med en spänning om minst 220 kilovolt föreslår Svenska kraftnät i stället att förordningen ändras så att kravet på samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning begränsas till de ledningar där en sådan är av betydelse för lämplighetsbedömningen, d.v.s. sådana som motiveras utifrån 2 kap. 12 a § 1 punkten c) ellagen.

År 2024 infördes tydligare regler kring prövningen av ledningens allmänna lämplighet i 2 kap. 12 a § ellagen. Det är en logisk följd av de nya reglerna att begränsa kravet på lönsamhetsbedömning till de fall där ledningen behövs för ökad nätkapacitet som bedöms vara samhällsekonomiskt lönsam. En sådan ändring skulle inte förändra Svenska kraftnät's ansvar för att göra sådana bedömningar i verksamheten och att bygga ut transmissionsnätet på ett samhällsekonomiskt lönsamt sätt. Detta ansvar är en del av myndighetens uppdrag och inte en fråga för enskilda koncessionsärenden. Svenska kraftnät anser att det är särskilt viktigt att genomföra denna förändring eftersom det i nuläget är oklart vilken betydelse en samhällsekonomisk bedömning skulle kunna tillmätas i koncessionsprövningen av ärenden som motiveras utifrån andra bestämmelser om lämplighet, och att en sådan oklarhet riskerar att leda till rättsosäkerhet och fördröjning i handläggningen av nätkoncessioner.

Svenska kraftnät ställer sig positivt till förslaget om att Energimarknadsinspektionen ska ges i uppdrag att utreda definitionen av en utlandsförbindelse samt om nätkoncession för ledningar om minst 220 kilovolt i första hand ska beviljas en systemansvarig för överföringssystem. Svenska kraftnät anser att utredningen bör ske i samråd med Svenska kraftnät. Som beskrivs i betänkandet anser Svenska kraftnät att ledningens funktion, inte spänningsnivå, bör vara avgörande för om den ska upprättas

och drivas av en systemansvarig för överföringssystem eller systemansvarig för distributionssystem. Vidare anser Svenska kraftnät att den, enligt utredningen, angränsande frågan om vem som ska bära ansvaret för att ansöka om nätkoncession för anslutningsledningar på 220 kilovolt eller mer inte ska ingå i utredningen. Förslaget motsäger i viss mån utredningens egna bedömning att nyanslutningar i första hand ska ansluta till en befintlig systemansvarig för distributionssystem som är verksam i området.

Svenska kraftnät anser, i motsats till utredningen, att det är nödvändigt att Svenska kraftnäts uppgift enligt 11§ (tidigare 4§) i förordningen med instruktion för Svenska kraftnät regleras i lag. Även om uppgiften finns i Svenska kraftnäts instruktion finns det idag inga egentliga befogenheter för Svenska kraftnät gentemot elförsörjningens aktörer vad gäller *ledning* av elförsörjningens resurser. Svenska kraftnät bedömer att en reglering i ellagen är absolut nödvändigt för att elförsörjningens aktörer som äger och driver de nödvändiga resurserna ska ha en skyldighet att ledas och samordnas av Svenska kraftnät. Även vid frestida kriser och höjd beredskap ska samhällets viktigaste funktioner kunna förses med el och det behövs reglering för att möjliggöra detta.

Svenska kraftnät delar utredningens bedömning att tillsynsansvaret för driftsäkerheten bör flyttas från Svenska kraftnät till Energimarknadsinspektionen.

Systemansvariga för distributionssystem

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens förslag (avsnitt 5.4.4) att prövningen av sökandens lämplighet att bedriva nätverksamhet ska förtydligas och kopplas till de grundläggande ansvarsområdena för systemansvariga. Svenska kraftnät vill dock uppmärksamma att förslaget har ett viktigt samband med utredningens föreslagna definition av *transport av el för någon annans räkning* som Svenska kraftnät har lämnat synpunkter på, se ovan. Svenska kraftnät anser att lagstiftaren även behöver förtydliga hur prövningen av sökandens lämplighet att inneha nätkoncession ska ske. Detta kan beskrivas i författningskommentaren men Svenska kraftnät föreslår att utredningens förslag i 2 kap. 16 a § ellagen utökas till att även bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter i frågan hur lämplighet att inneha nätkoncession ska prövas.

Svenska kraftnät tillstyrker förslaget att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda om regelverket bör ändras så att nätkoncession för ledningar under 220 kilovolt i första hand ska beviljas en befintlig systemansvarig för distributionssystem som är verksam i området på aktuell spänningsnivå. En sådan utredning bör ske skyndsamt då det är av

stor vikt för effektiv nätutbyggnad och effektivt nätutnyttjande att distributionssystem i ett område planeras och drivs av, så långt det är möjligt, en och samma systemansvarig för distributionssystem. Svenska kraftnät bedömer också att denna utredning bör genomföras innan genomförande av utredningens förslag till ny definition av *transport av el för någon annans räkning*, se ovan.

Ansvarsfördelning mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem

Svenska kraftnät anser att ett kontinuerligt, formaliserat och strukturerat samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem är väsentligt för att kunna upprätthålla driftsäkerheten i elsystemet. Svenska kraftnät är emellertid emot förslaget att det i ellagen införs krav på att systemansvariga gemensamt ska fastställa rutiner för ett formaliserat samarbete. Ett sådant krav finns med i förslaget på en ny kommissionsförordning om efterfrågefleksibilitet som Acer⁸ lämnade till EU-kommissionen den 7 mars 2025. Om kravet ingår i kommissionsförordningen är det inte lämpligt att införa ett motsvarande krav i ellagen då det kan skapa otydligheter. EU-kommissionen väntas lägga fram sitt förslag till kommissionsförordning om efterfrågefleksibilitet i slutet av 2025.

Vidare avstyrker Svenska kraftnät förslaget om ett krav på ett avtal som reglerar frågor kopplat till driftsäkerheten i överföringsnätet och regionnäten i dess nuvarande form. Svenska kraftnät anser att förslaget och redovisningen i betänkandet gällande ett utvecklat regelverk (avsnitt 5.5.1), i form av tre alternativa lösningar, har blivit otydlig. Skälet för detta är framförallt att utredningen inte har gjort någon tydlig åtskillnad mellan å ena sidan behovet av ett bättre *genomförande av EU-rätten* och å andra sidan behovet av *krav i svensk rätt som kompletterar EU-rätten*.

Svenska kraftnät uppfattar att det alternativ som utredningen föreslår, i form av ett avtal mellan Svenska kraftnät och direktanslutna systemansvariga för distributionssystem, avser att tillgodose behovet av kompletterande krav i svensk rätt. Ett sådant avtal varken kan eller bör ersätta genomförande av EU-rättsliga krav och bör inte heller betraktas som ett alternativ till dessa. Svenska kraftnät ställer sig dock positivt till införandet av ett krav på ett avtal i ellagen om följande ändringar görs.

För det första anser Svenska kraftnät att det bör förtydligas i bestämmelsen att avtalet i fråga enbart syftar till att reglera frågor kring driftsäkerhet som

⁸ Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

inte regleras i EU-rätten, d.v.s. att avtalet ska komplettera EU-rättsliga krav och inte implementera sådana krav som följer av EU-rätten.

För det andra anser Svenska kraftnät att frågan om vad som ska regleras i avtalet inte bör fastställas direkt i ellagen utan att regeringen bör ges ett bemyndigande att föreskriva om detta. Genom ett bemyndigande skapas en mer flexibel reglering som är lättare att anpassa i takt med att elsystemet förändras eller att förändringar genomförs i EU-rätten. Svenska kraftnät föreslår också att det inte bör vara möjligt för regeringen att vidaredelegera denna föreskriftsrätt.

För det tredje anser Svenska kraftnät att driftsäkerhetsavtalet inte bör innefatta gemensamma principer för driftsäkerhetsgränser för distributionssystem och gemensam metod för driftsäkerhetsanalys eftersom Svenska kraftnät bedömer att detta kommer ingå i den kommande kommissionsförordningen om efterfrågefleksibilitet, vilket skulle innebära en risk för dubbelreglering, otydlighet och kravkonflikt. Avtalet bör däremot innefatta krav på frågor om nationell avbrottskoordinering och där Svenska kraftnät som systemansvarig för överföringssystem behöver ha vissa utökade befogenheter. En fungerande reglering kring avbrottplaneringen är nödvändig för att Svenska kraftnät ska kunna upprätthålla driftsäkerheten i överföringssystemet och effektivt planera och genomföra drift- och nätutvecklingsåtgärder.

För det fjärde bedömer Svenska kraftnät att det kommer krävas minst 18 månader för att ingå avtal med alla de parter som ska omfattas av kravet.

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens bedömning att Regeringskansliet bör utreda dels Svenska kraftnäts förslag att det tydliggörs att krav, metoder och villkor som följer av EU-rätten är legalt bindande för alla berörda parter, dels att systemansvariga för överföringssystem ska utarbeta nationella bestämmelser som kompletterar ellagen och EU-rätten. Svenska kraftnät föreslår att dessa nationella bestämmelser ska prövas och beslutas av Energimarknadsinspektionen och därefter bli legalt bindande. I det följande utvecklar Svenska kraftnät sin syn på behovet att utreda Svenska kraftnäts förslag.

Svenska kraftnäts förslag till ett bättre genomförande av EU-rätt

Svenska kraftnät är positivt till utredningens bedömning att Regeringskansliet bör utreda Svenska kraftnäts förslag att tydliggöra att krav, metoder och villkor som följer av EU-rätten är legalt bindande för alla berörda parter. Svenska kraftnät bedömer att den nuvarande ordningen innebär ett otydligt rättsläge och riskerar att stå i strid med EU-rätten. Svenska kraftnät anser att utredningen behöver göras skyndsamt och vill särskilt framhålla följande.

Kommissionsförordningarna som meddelats med stöd av elmarknadsförordningen ställer krav på framtagande av ett stort antal krav, metoder och villkor. Hur olika krav, metoder och villkor ska tas fram varierar, men när det gäller metoder och villkor som ska vara bindande för flera aktörer kan följande huvudkategorier urskiljas.

1. Krav, metoder och villkor som fastställs av systemansvariga för överföringssystem och godkänns av Acer.
2. Krav, metoder och villkor som fastställs av en eller några systemansvariga för överföringssystem och godkänns av relevanta nationella tillsynsmyndigheter.
3. Överenskommelse mellan t.ex. systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem.

Överenskommelser enligt punkten 3 ska inte förväxlas med det avtal som föreslås i betänkandet. Avtalet som utredningen föreslagit avser krav i svensk rätt som kompletterar EU-rätten och inte genomförande av EU-rättsliga krav i svensk rätt. Överenskommelser enligt punkten 3 ovan regleras däremot i kommissionsförordningarna, som också ofta reglerar ett förfarande för det fall att parterna inte kan komma överens. Enligt Svenska kraftnät's uppfattning ingår det redan i Energimarknadsinspektionens tillsynsansvar att övervaka att sådana överenskommelser sluts och det behövs ingen ytterligare reglering på nationell nivå gällande dessa överenskommelser.

Det problem som Svenska kraftnät har påpekat avseende genomförandet av EU-rätten avser specifikt sådana krav, metoder och villkor som ska godkännas av nationella tillsynsmyndigheter enligt punkten 2. Krav, metoder och villkor som beslutas av Acer enligt punkten 1 ovan är enligt Svenska kraftnät inte problematiska på samma sätt eftersom dessa betraktas som bindande rättsakter eller beslut från EU. Sådana beslut blir enligt artikel 288 fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt till alla delar bindande, och om ett beslut anger till vem eller vilka det riktar sig är det bindande endast för dessa.

När det gäller krav, metoder och villkor som godkänns av nationella tillsynsmyndigheter enligt punkten 2 ovan är det enligt Svenska kraftnät inte klarlagt i Sverige om dessa ska betraktas som rättsakter från EU eller som nationella beslut. Frågan har betydelse för hur besluten ska fattas och vilken rättsverkan besluten ska anses ha i Sverige. Svenska kraftnät har i frågan gjort bedömningen att beslut om krav, metoder och villkor bör kunna betraktas som beslut som fattas med stöd av EU-rätten och att deras rättsverkan därmed också ska bedömas enligt EU-rätten. Med andra ord så bedömer Svenska kraftnät att Energimarknadsinspektionen bör kunna fatta

för alla berörda parter bindande beslut om krav, metoder och villkor med stöd av EU-rätten när en kommissionsförordning anger att en systemansvarig för överföringssystem ska fastställa sådana krav, metoder och villkor som ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

När det gäller krav, metoder och villkor enligt punkten 2 ovan har den svenska lagstiftaren i några fall bestämt att dessa bör göras generellt bindande genom nationella föreskrifter som utfärdas av tillsynsmyndigheten. Detta gäller till exempel för generella krav vid anslutning av produktion enligt RfG (8 kap. 9 § ellagen) samt tillämpligheten för och omfattningen av datautbyte enligt SO (8 kap 11 § ellagen). Svenska kraftnät anser att sådana nationella föreskrifter inte är nödvändiga eftersom tillsynsmyndigheten bör kunna fatta bindande beslut med stöd av EU-rätten. Svenska kraftnät bedömer också att nuvarande svenska upplägg, som innebär att tillsynsmyndigheten har föreskriftsrätt, inte är ändamålsenlig eller förenlig med den ordning som fastställs i kommissionsförordningarna.

Svenska kraftnät har i närtid gett in förslag till uppdateringar av EIFS 2018:2⁹ och EIFS 2024:3¹⁰ till Energimarknadsinspektionen. Svenska kraftnät anser, baserat på erfarenhet från arbetet med nyssnämnda uppdateringar, att den nuvarande ordningen, där vissa krav, metoder och villkor förutsätts fastställas genom en föreskrift från tillsynsmyndigheten, varken är effektiv, lämplig eller förenlig med kommissionsförordningarnas krav. I kommissionsförordningarna är det tydligt att det är de systemansvariga, som har nödvändig kunskap om elsystemet, som ska fastställa krav, eller ta fram förslag på metoder och villkor.

Tillsynsmyndigheterna ska enligt kommissionsförordningarna endast pröva att de krav, metoder eller villkor som föreslås av de systemansvariga uppfyller vissa i kommissionsförordningen angivna krav och, utifrån dessa krav, godkänna eller, vid behov, begära att den systemansvariga lämnar in reviderade förslag till krav, metoder eller villkor för godkännande.¹¹ Den ordning som föreskrivs i kommissionsförordningarna följs dock i praktiken inte på ett tillfredställande sätt i Sverige.

Svenska kraftnäts uppfattning är det svenska upplägget med nationella föreskrifter gör det svårt att följa den ordning som föreskrivs i kommissionsförordningarna. I dialog med Svenska kraftnät har Energimarknadsinspektionen exempelvis framfört att en föreskrift inte kan innehålla den detaljeringsgrad som Svenska kraftnät ansett är nödvändig

⁹ Energimarknadsinspektionens föreskrifter om fastställande av generellt tillämpliga krav för nätanslutning av generatorer.

¹⁰ Energimarknadsinspektionens föreskrifter om fastställande av krav på datautbyte mellan elnätsföretag och betydnande nätanvändare.

¹¹ Se artikel 5-7 i SO samt artikel 7 i RfG.

för att driftsäkerheten ska kunna säkerställas. Det kan vara en korrekt bedömning av Energimarknadsinspektionen utifrån nationella bestämmelser om myndigheters regelgivning, men i kommissionsförordningarna finns ingen särskild restriktion om hur detaljerade de krav, metoder eller villkor som systemansvariga ska ta fram ska vara. Svenska kraftnät's uppfattning är att det är upp till de systemansvariga att avgöra nödvändig detaljeringsgrad utifrån de krav som finns i respektive kommissionsförordning.

Vidare har Energimarknadsinspektionen i dialog med Svenska kraftnät framfört att det inte är lämpligt att en föreskrift uppdateras allt för ofta och att detta har betydelse för vilka krav som kan regleras i föreskriften. Det här kan också vara en helt korrekt bedömning av Energimarknadsinspektionen utifrån nationell rätt men det finns ingen uttrycklig begränsning i kommissionsförordningarna gällande hur ofta förändringar kan göras av redan godkända krav, metoder eller villkor.¹² Svenska kraftnät's bedömning är tvärtom att den systemansvariga bör kunna genomföra sådana ändringar i metoder eller villkor som behövs förutsatt att en sådan ändring är förenlig med de kriterier som kommissionsförordningarna ställer upp (t.ex. icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en väl fungerande marknad). Flexibla möjligheter att kunna föreslå ändringar är viktiga eftersom krav, metoder eller villkor behöver gå i takt med teknikutvecklingen och de systemutmaningar som finns samt anpassas med hänsyn till framtida ändringar i EU-rätten.

SO anger också att när krav, metoder eller villkor lämnas in till tillsynsmyndigheten ska den systemansvariga lämna in en beskrivning över hur de förväntas påverka de mål som ska uppnås med kommissionsförordningen. Den här beskrivningen ska ligga till grund för tillsynsmyndighetens prövning. Det svenska upplägget innebär att Energimarknadsinspektionen även ska göra en egen konsekvensutredning på de krav som ska finnas med i föreskriften. Svenska kraftnät's uppfattning är att det kan ifrågasättas om detta överensstämmer med det upplägg som finns i kommissionsförordningarna.

Baserat på Svenska kraftnät's arbete med uppdatering av EIFS 2018:2 och EIFS 2024:3 uppfattar Svenska kraftnät också att ett problem med det nuvarande svenska upplägget är att föreskriftsrätten kan tolkas som en mer eller mindre fri rätt för tillsynsmyndigheten att reglera krav, metoder och villkor, eller att avstå från att göra det. En sådan ordning är enligt Svenska kraftnät's uppfattning inte förenlig med kommissionsförordningarna, som

¹² Se artikel 6 i SO samt artikel 7.7 i RfG.

föreskriver att de systemansvariga ska fastställa dessa krav, metoder och villkor.

Som nämnts ovan är tillsynsmyndighetens roll, enligt kommissionsförordningarna, att godkänna de krav, metoder och villkor som föreslås av de systemansvariga eller att, inom viss tid, begära att den systemansvariges förslag ändras på ett sådant sätt att det kan godkännas. Svenska kraftnät vill också lyfta fram att antalet krav, metoder och villkor som ska tas fram enligt EU-rätten är stort och ökande. Enligt Svenska kraftnäts uppfattning är det inte en hållbar ordning att införa bemyndiganden om föreskriftsrätt för att hantera alla dessa krav.

Utöver de ovannämnda krav, metoder och villkor som omfattas av Energimarknadsinspektionens föreskriftsrätt finns det också ett antal krav, metoder och villkor som ska fastställas av systemansvariga för överföringssystem och godkännas av tillsynsmyndigheten och för vilka det idag saknas en föreskriftsrätt, exempelvis organisatoriska krav, roller och ansvarsområden när det gäller datautbyte enligt artikel 40.6 i SO. För dessa krav, metoder och villkor föreligger det idag olika tolkningar gällande vilken rättsverkan som ett beslut om godkännande från tillsynsmyndigheten får. Svenska kraftnät menar att tillsynsmyndighetens beslut att godkänna metoder och villkor måste binda de som ska vidta åtgärder enligt metoden eller villkoren i de fall som det framgår av bakomliggande EU-bestämmelser att metoderna eller villkoren ska reglera åligganden även för andra än Svenska kraftnät. Detta kan uppnås antingen genom att dessa beslut anses fattade utifrån bemyndigande från EU, och därmed blir generellt bindande för berörda, eller genom att Energimarknadsinspektionen säkerställer att alla berörda involveras i ärendet och adresseras i beslutet.

För att klargöra rättsläget bedömer Svenska kraftnät att det är lämpligt att tydliggöra i ellagen att beslut om krav, metoder och villkor som följer av EU-rätten är legalt bindande för alla berörda parter. Svenska kraftnät anser inte att det är ett rättsligt korrekt eller praktiskt genomförbart alternativ att Svenska kraftnät ska behöva sluta avtal med berörda parter för att säkerställa att krav, metoder och villkor, som enligt EU-rätten har godkänts av tillsynsmyndigheten, ska bli bindande. Såsom framförts ovan, anser Svenska kraftnät inte heller att dessa krav, metoder och villkor bör regleras genom föreskrifter från tillsynsmyndigheten.

Kap 6 Värdering av systemnyttor

Driftsäkerhetsmål och uppföljning

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens förslag att upphäva det nationella driftsäkerhetsmålet och delar utredningens bedömning att Svenska kraftnät bör få i uppdrag att årligen redovisa driftsäkerhetsindikatorer med utgångspunkt från de krav som anges i artikel 15 i SO. Svenska kraftnät anser däremot inte att det är förenligt med Svenska kraftnät's åtaganden enligt EU-rätten att redovisa samhällsekonomiska överväganden kring nyttor och kostnader som legat till grund för Svenska kraftnät's beslut om allokering av aktiva och reaktiva reserver till olika systemdrifttillstånd, eller hur besluten påverkat volymen överföringskapacitet som tilldelats marknaden. Dimensionering av reserver och reservation av överföringskapacitet för att utbyta balanskapacitet mellan länder är framtagen och beslutad enligt gällande EU-rätt. Vidare ser Svenska kraftnät positivt på en utredning om harmonisering av funktionskraven inom observerbarhetsområdet

Elberedskap, beredskap och totalförsvär

Överlag anser Svenska kraftnät att redovisningen av elberedskap, beredskap och totalförsvär är bristfällig, innehåller en betydande begreppsförvirring och riskerar att skapa ytterligare otydlighet avseende roller och uppdrag på området. Utredningen blandar även ihop Svenska kraftnät's roll som systemansvarig för överföringssystem och elberedskapsmyndighet.

Svenska kraftnät ställer sig positivt till förslaget att tillsätta en statlig utredning med syfte att tydliggöra ansvarsförhållanden, men delar inte utredningens beskrivning av vad en sådan utredning bör omfatta. Enligt Svenska kraftnät's uppfattning bör utredningen inkludera:

- > En analys av aktörerna i elförsörjningens egna ansvar kopplat till robusthet, leveranssäkerhet och fysiskt skydd med ett delsyfte att utreda det egna ansvaret utifrån befintlig lagstiftning och ta fram lagförslag för att tydliggöra det egna ansvaret.
- > En analys av vilka lagstadgade befogenheter som krävs för att Svenska kraftnät, i samverkan med övriga totalförsvärsmyndigheter, ska kunna tillgodose samhällets behov av elkraft genom att planera, leda och samordna elförsörjningens resurser i krig eller när regeringen annars bestämmer.

Svenska kraftnät avstyrker att den föreslagna utredningen skulle ytterligare utreda myndigheternas ansvar inom beredskap för el. En myndighetsöversyn inom beredskapssektorn energiförsörjning där elberedskapsfrågorna ingick har redan genomförts (KN2023/03329). Svenska kraftnät ser inte heller kopplingen eller behovet av att ta fram en metod för att kunna specificera totalförsvarets behov av el vid höjd beredskap i den föreslagna utredningen. Den frågan har utretts i ett regeringsuppdrag som genomfördes av Statens energimyndighet 2023 (KN2023/03802). Vidare bedömer Svenska kraftnät, till skillnad från utredningen, att en specificering av samhällets behov av el i framtida krissituationer är ovidkommande vid planering av ö-drift och reparationsförmåga. Svenska kraftnät anser inte att en specificering, utöver den övergripande kunskap som redan finns, kommer att ge några ytterligare planeringsunderlag.

Svenska kraftnät är positivt till ett uppdrag angående vidareutveckling av ramverket för Styrel men avstyrker att uppdraget ska inkludera en utvärdering av hur Styrel och fördelning av elberedskapsanslaget kan samordnas. Det är två helt olika verktyg med olika syften. Om en sådan utvärdering ska ske bör den genomföras gemensamt av Svenska kraftnät och Energimyndigheten. Det bör också tydliggöras vilken nationell beredskapslagstiftning som ska beaktas i utvärderingen, då detta inte framgår av betänkandet. Det är också viktigt att Styrel samordnas med Svenska kraftnät's identifierade högprioriterade betydande nätanvändare.

Ersättning för systemnyttor

Svenska kraftnät delar utredningens bedömning angående nätnyttoersättningen då den redan fungerar på detta sätt i transmissionsnätstariffen. Svenska kraftnät ser positivt på att det skulle fungera på samma sätt på alla nätnivåer. Vidare träffar i dagsläget nätnyttoersättningen endast producenter. De som bidrar till nätnytta bör kompenseras för detta inom ramen för nättariffen, oavsett om de utgör inmatning eller uttag.

Svenska kraftnät bedömer att det inte är motiverat att införa en ekonomisk ersättning till anläggningsägare som levererar mekanisk rotationsenergi under perioder då FFR aktiveras på det sätt utredningen föreslår. Svenska kraftnät instämmer i att internalisering av externa effekter kan bidra till ett mer samhällsekonomiskt effektivt utfall, men i praktiken behöver detta prövas från fall till fall. Svenska kraftnät bedömer att det finns andra åtgärder som ger större kortsiktig systemnytta och är mindre resurskrävande än att införa en ersättningsmodell för mekanisk rotationsenergi. Svenska kraftnät prioriterar för närvarande utvecklingen av en dynamisk FFR. Svenska kraftnät's bedömning är att en ersättning för

mekanisk rotationsenergi motsvarande den för FFR inte kommer att ge tillräckliga ekonomiska incitament vare sig för att påverka kortsiktig anpassning av produktionen av rotationsenergi eller investeringsbeslut i anläggningar som bidrar med rotationsenergi, utan enbart utgöra en omfördelning av resurser.

Vidare bedömer Svenska kraftnät att ett införande skulle ha en relativt hög administrativ kostnad, vilket innebär att resurser behöver flyttas från andra utvecklingsbehov som är av större betydelse för elsystemets fortsatta funktion. Svenska kraftnät delar utredningens bedömning att en eventuell ersättning för mekanisk rotationsenergi bör införas gemensamt inom det nordiska synkronområdet. Svenska kraftnät bedömer att förutsättningar för ett gemensamt införande saknas i dagsläget.

Svenska kraftnät ser löpande över behovet att anpassa budstorlekar och förkvalificeringskrav, både självständigt och gemensamt med de övriga nordiska länderna. Svenska kraftnät ska undersöka om marknadsinformation kan publiceras närmare realtid utan att riskera försämrade driftsäkerhet.

Kapacitetsmekanism

I Sverige är det framförallt en förväntad ökad elanvändning som driver behovet av investeringar i elproduktion och flexibilitet. Det råder dock stor osäkerhet gällande när den ökade efterfrågan kan realiseras och hur stor den framtida elförbrukningen väntas bli. Detta kan jämföras med drivkrafter i andra länder som har infört kapacitetsmekanismer, såsom utfasning av en viss typ av produktion eller specifika klimatmål, där de framtida kapacitetsbehoven är mindre osäkra.

Svenska kraftnät bedömer att en strategisk reserv är ändamålsenlig för att säkerställa resurstillräckligheten på kort sikt. Osäkerheten gällande det förväntade elbehovet gör det dock svårt att bedöma en specifik mekanisms lämplighet tio år fram i tiden. Skulle det framtida behovet av kapacitet bli stort relativt snabbt, är en strategisk reserv en mindre lämplig mekanism eftersom det skulle innebära att en stor volym av kapacitet hålls utanför marknaden. Om ökat kapacitetsbehov mer eller mindre uteblir skulle en strategisk reserv i dess nuvarande utformning, det vill säga en mekanism för att säkerställa resurstillräcklighet i form av att behålla existerande produktion som annars stängs ner, vara en relativt liten åtgärd/ingrepp, givet att resursen hålls utanför marknaden i övrigt. Den framtida utformningen av den svenska strategiska reserven kommer emellertid att skilja sig från tidigare år och utfallet av en upphandling är därför mer osäker, vilket ytterligare försvårar bedömningen av lämplighet och

ändamålsenlighet av mekanismen även när behovet av kapacitet är mindre.

En ytterligare komplicerande faktor är att olika mekanismer kräver olika lång tid att implementera. Svenska kraftnät har tidigare bedömt att det tar 5-8 år till leverans vid implementering av en marknadsomfattande kapacitetsmekanism, vilket i förhållande till utvecklingen av kapacitetsbehovet utgör en lång tid. Om ett stort behov av tillkommande kapacitet uppstår där en marknadsomfattande mekanism skulle vara det ändamålsenliga valet, finns det således en risk att en sådan mekanism inte kan fås på plats inom rimlig tid för att lösa tillräcklighetsproblemet.

Sammantaget ser inte Svenska kraftnät att det är möjligt att säga att en strategisk reserv kommer att vara en ändamålsenlig mekanism för att säkerställa resurstillräcklighet under hela den kommande tioårsperioden, och delar därför inte utredningens bedömning i denna del. Svenska kraftnät delar däremot utredningens bedömning att myndigheten löpande ska utvärdera behovet av en kapacitetsmekanism.

Elnätsavgifter och villkorade avtal

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens förslag att Energimarknadsinspektionen bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet för systemansvariga att lämna uppgifter om avgifter och övriga villkor för transport av el. Svenska kraftnät noterar att sådana föreskrifter kan leda till ökad administration för elnätsföretagen, beroende på hur en sådan skyldighet utformas. Under den pågående översynen av transmissionsnätstariffen strävar Svenska kraftnät efter att vara så tydligt som möjligt med motiveringar och avvägningar för att underlätta för underliggande nät att vidareföra prissignaler från transmissionsnätet.

Lokaliseringssignaler är tillåtet i elnätstariffer på transmissionsnätets nivå till skillnad från i underliggande nät. För en välfungerande marknad är det viktigt att möjliggöra lokaliseringssignaler på samtliga nätnivåer. Svenska kraftnät instämmer i att det är viktigt med tydlighet och transparens i beräkningen av energiavgiften och att Energimarknadsinspektionen bör överväga att ställa sådana krav.

Svenska kraftnät tillstyrker utredningens förslag att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda frågor kring villkorade avtal. Mot bakgrund av Svenska kraftnäts pågående arbete inom området bör uppdraget genomföras i samarbete med Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät arbetar med att införa temporära villkorade anslutningsavtal i begränsad omfattning men har som målsättning att

kunna erbjuda alla anslutande parter detta, där det är tekniskt lämpligt, längre fram. Om temporära villkorade anslutningsavtal och temporära marknadsbaserade åtgärder för tidigare anslutning fungerar väl kommer Svenska kraftnät utreda hur avtals- och tariffutformningen kan utvecklas för att ge ytterligare incitament till flexibelt och effektivt nyttjande av elnätet.

Svenska kraftnät bedömer att det är möjligt att kunder som har ett permanent villkorat anslutningsavtal kan få nedsatt effektagift eftersom dessa kunder inte kommer medföra behov av nätförstärkningar eftersom de i stället kan vara flexibla med sin användning när behov finns.

Svenska kraftnät ser även positivt på ett tydliggörande om när omdirigering med hjälp av villkorade avtal kan användas då marknadsbaserade mekanismer ska användas i första hand. I driftskedet är det viktigt att villkorad omdirigering går att tillämpa för att kunna ansluta via villkorade anslutningsavtal, i ett maskat nät kommer det inte alltid att vara möjligt att erbjuda villkorade avtal då det inte alltid kommer vara tydligt att det är den tillkommande lasten som orsakar överlasten. Det är dock inte tydligt i elmarknadsförordningen hur bedömningen om när en aktivering av villkorade avtal får ske.

Ö-drift och dödnätsstart

Svenska kraftnät vill förtydliga att elproduktionsanläggningar som kan bidra med ö-drift vid förnyad spänningssättning och därmed är en del av återuppbyggnadsplanen ska ersättas ekonomiskt i enlighet med ER¹³.

Svenska kraftnät delar inte utredningens bedömning angående att nuvarande ersättningsmodell för lokal och regional ö-drift och dess finansiering bör ses över. Svenska kraftnät instämmer i att det saknas elproduktionsanläggningar som kan driva lokala och regionala ö-drifter, särskilt nära befolkningscentra. Däremot är det ur ett långsiktigt perspektiv inte lämpligt att använda sig av elberedskapslagen för att bibehålla befintliga anläggningar eller för att bygga nya produktionsanläggningar, vilket Svenska kraftnät framfört till utredningen (se s. 533 i betänkandet).

Om elberedskapslagen ska användas i detta syfte bör lagen utredas utifrån ett statsstödsperspektiv. Svenska kraftnät bedömer att problemet med att anläggningsägare inte ser någon kommersiell lönsamhet i sina anläggningar och inte heller väljer att investera i nya produktionsanläggningar inte ska lösas av elberedskapslagen. I stället kan det utredas varför nuvarande marknadsmodell leder till att befintliga elproduktionsanläggningar som kan stödja lokal och regional ö-drift inte

¹³ Kommissionens förordning (EU) 2017/2196 av den 24 november 2017 om fastställande av nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad avseende elektricitet.

bibehålls och att nya elproduktionsanläggningar som kan stödja lokal och regional ö-drift inte byggs.

Svenska kraftnät instämmer i utredningens bedömning att det behövs ett tydligare regelverk för lokal och regional ö-drift och en mer preciserad ansvarsfördelning mellan bland annat Svenska kraftnät, systemansvariga för distributionssystem och länsstyrelserna. Svenska kraftnät anser också att det bör utredas hur ansvaret för frekvenshållning under lokal och regional ö-drift hos systemansvariga för distributionssystem kan säkerställas i ellagen. Svenska kraftnät vill uppmärksamma att det i dagsläget inte finns någon lagstiftning vad gäller lokal och regional ö-drift.

Svenska kraftnät är positivt till att samordningen stärks mellan berörda parter. ER ställer krav på samordning vid framtagande av återuppbyggnadsplan men också vid en återuppbyggnad. Svenska kraftnät anser därmed att ytterligare reglering gällande samordning inte är nödvändig.

Gällande processen för att prioritera och besluta om ekonomisk ersättning har Svenska kraftnät en elberedskapsstrategi som styr hur elberedskapsuppdraget ska bedrivas. Svenska kraftnät vill också tydliggöra att det viktigaste för berörda parter är att de planerar sitt arbete utifrån deras ansvar enligt lag, avtal eller ägardirektiv. Svenska kraftnät vill även understryka att en förutsättning för att processen ska ske enligt tydliga kriterier är att aktörernas egna ansvar tydliggörs.

Svenska kraftnät har ett ansvar enligt ER att ha en återuppbyggnadsplan och att se över den åtminstone vart femte år för att bedöma dess effektivitet. Om det finns ett konstaterat behov av att anpassa återuppbyggnadsplanen ska Svenska kraftnät genomföra dessa ändringar. Syftet med den återuppbyggnadsplan som tas fram i enlighet med ER är att snarast möjligt återuppbygga överföringssystem och återgå till normaldrifttillstånd definierat i enlighet med artikel 18 i SO. Vid framtida kriser och höjd beredskap är nödvändigtvis inte en snabb återuppbyggnad den primära målsättningen vid ett eventuellt nätsammanbrott. Därmed kan behovet av ö-drift och dödnätsstart vara olika för återuppbyggnad som ska ske i enlighet med ER och för den återuppbyggnad som ska ske i framtida kriser och höjd beredskap.

Kap 7 Ansvar och roller avseende balansansvar

Balansansvar

Svenska kraftnät tillstyrker förslaget att införa nya definitioner av rollerna leverantör av balanstjänster och balansansvarig part i ellagen. Vidare

tillstyrks förslaget att införa en bestämmelse i förordningen om det nationella elsystemet om att balansansvariga parter ska rapportera planerad produktion till Svenska kraftnät. Svenska kraftnät tillstyrker också de förslag utredningen lämnat för att anpassa ellagens bestämmelser om balansansvar till EU-rätten med följande kommentar.

I samband med att Acer lämnade in ett förslag på ny kommissionsförordning om efterfrågefleksibilitet till EU-kommissionen lämnade Acer även ett förslag på förändringar i balansförordningen EB¹⁴. Acer föreslår en ny artikel, 55A, i EB om den ekonomiska ersättningen som kan tillfalla de aktörer som direkt påverkas vid aktivering av balanstjänster eller lokala tjänster genom oberoende aggregering.

Svenska kraftnät anser att bestämmelserna i ellagen om ersättning till de aktörer som direkt påverkas vid aktivering av balanstjänster eller lokala tjänster genom oberoende aggregering bör ses över beroende på hur de slutliga bestämmelserna i EB ser ut.

Kap 9 Förbättrad tillgång till data i elmarknaden

Svenska kraftnät tillstyrker förslaget om ett uppdrag till Energimarknadsinspektionen att, i samråd med Svenska kraftnät, Energimyndigheten, Integritetsskyddsmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, ta fram förslag till ett verktyg som på ett säkert sätt förbättrar tillgången till data i elmarknaden.

Detta remissyttrande har beslutats av generaldirektör Per Eckemark efter föredragning av Tristan Norman.

Sundbyberg 2025-08-29

Per Eckemark

Tristan Norman

¹⁴ Kommissionens förordning (EU) 2017/2195 av den 23 november 2017 om fastställande av riktlinjer för balanshållning avseende el

DOKUMENT SIGNATURER

Innehållet i detta dokument är digitalt signerat.
Namn och tidpunkter visas på denna sida.

Dokumentet är signerat med Svenska Kraftnätts underskriftstjänst, SendSign